

Деяна ЛУКОВА,
наш специален пратеник
София – Будапешта

Бъдещето се гради не само с мотивация, а с вяра в Бога и с отворени очи. А очите се отварят от науката. Паметните думите на първия председател на Дружеството на българите в Унгария Лазар Иванов, изречени преди цяло столетие, насочват към пътя на знанието и дават кураж за създаването на училище в началото на миналия век. Днес Българското училище за роден език в Будапешта се готви да посрещне своята 100-годишнина. На 25 февруари се навършва един век, откакто то отваря врати в унгарската столица. На тази дата 18 ученици започват редовно да посещават наетата класна стая на ул. „Лоняи“ №4. „През дългата си история училището има различни периоди, но винаги е било средище за децата на българската общност тук“, разказва директорът Светла Кьосева, която работи в него от 1984 г. до днес.

Честванията започват на 25 февруари, когато ще бъдат посетени местата, където училището се е помещавало през годините. На три от сградите има поставени паметни плочи, на които ще бъдат поднесени венци. Празникът ще продължи в Българския културен дом, където ще бъдат обявени резултатите от конкурса за съчинения и рисунки. Ще има фотоизложба и концерт. Кулминацията на честванията ще бъде на 28 и 29 септември, когато се очаква да дойдат и бивши ученици и учители.

Екипът на „Аз-буки“ посети училището в навечерието на юбилея. Оказваме се в час по български език.

Минало и бъдеще

Първата стъпка за създаването на училището е направена в тясно съдействие с българския пълномощен министър в Унгария Иван Стоянович и със свещеника отец Симов, по-късно Неврокопски митрополит Борис. В истинско културно средище се превръща през 30-те години, когато негов директор е Никола Милев. Той създава библиотека, организира сказки и го превръща в народен университет. След Втората световна война училището минава под ръководството на българското просветно министерство, а през 80-те се обогатява с гимназиален курс. През 2011 г. МОН се оттегля от управлението му. Негов наследник е Българското училище за роден език, създадено през 2004 г. от Българското републиканско самоуправление – избран орган на българите в Унгария. Своята 100-годишнина училището посреща с над 90 ученици от I до XII клас, със съвременна материална база и собствени учебници.

Българската общност в Унгария наброява 6500 души. Идеята им е българското училище отново да заработи като редовно. „Това зависи от помощта на българската и на унгарската държава. Моята роля е да посреднича между двете министерства на образованието“, казва Симеон Варга – застъпник на българската общност в унгарския парламент. В момента 40 деца посещават българската детска градина, но като завършат, нямат друг вариант освен унгарско училище.

Снимка Българско училище – Будапешта

Децата по-лесно проговарят на български, но граматиката ги мъчи

Българското училище в Будапешта става на 100

Имаме амбицията да го възродим като средно, казва застъпникът на родната общност в унгарския парламент Симеон Варга

„По какво се различават изреченията? Какви глаголи са употребени в първия и втория абзац?“, пита преподавателят Мария Стоилова, докато гимназистите четат на глас „Дивите джентълмени и чудовището“ на Дончо Цончев. Упражнението за вид на глагола видимо затруднява учениците, за които българският е чужд език.

„Голяма част от децата са родени и израснали в Унгария. Повечето са от смесени бракове

и владеенето на езика е на различни нива. Там, където вкъщи се говори на български, децата идват с добра основа. Но има и такива, които започват съвсем отначало. Не само патриотизмът ги води тук. В унгарското училище те могат да пренесат оценката си по български език, а в края на гимназиалния етап да се явят на матура“, обяснява Светла Кьосева.

Александра Сираков се справя чудесно с езика, но говоримо. Не крие обаче, че има проблеми с граматиката. „Дядо ми беше българин, баща ми смята, че традициите са важни. Той също се чувства българин и държи и аз да знам езика. Много пъти съм била в България – тя ми е като втори роден дом“, казва Алекс.

Бендегуз Агарди говори три езика – гръцки, български и унгарски. Обяснението е просто – майка му е българка, а баща му е грък. Не крие, че причината да учи в българското училище, е фактът, че майка му Мария е учителка в него.

„Завърших новогръцка филология, а след това специализирах български в Софийския университет. Занимавам се с чуждо-езиково обучение, а в Унгария ме доведе любовта“, разказва историята си Мария Стоилова от Сливен. Преди 15 години се среща с мъжа си, а от 7 години е преподавател в училището.

„Опитвам се по достъпен начин да преподавам сложната граматика, за да бъде полезна на децата за предстоящия им зрелостен

Данчо Мусев, председател на Българското републиканско самоуправление:

Българското републиканско самоуправление е уникален орган и според унгарската конституция представлява даденото малцинство. Така унгарската държава подпомага културния и обществен живот. Бюджетът ни за тази година е 1 млн. лв. и е залегнал в републиканския. Под наше управление са детската градина, училището, театърът и Българският културен дом. Издаваме месечен вестник на български и унгарски, списание за литературен и обществен живот. Осигуряваме издръжката на фолклорните танцови състави и оркестри. Инициирахме пообратимаването на много унгарски и български градове. През последните четири години издигнахме много паметници и паметни плочи, където е имало българско присъствие. Там, където са се помещавали борсата и пазарът за зеленчуци, има паметник на българския градинар и чешма. Много улици носят имена на български градинари. По наша идея 19 октомври е приет за ден на българо-унгарското приятелство. Градим малка България.

изпит по български език. Той е доста по-различен от матурата за българските дванайсетокласници. Една от широко застъпените теми в теста е за вида на глагола и е доста трудна за учениците, чийто първи език е унгарският“, обяснява Мария Стоилова.

Училището в този си вид съществува от 2004 г., когато унгарското законодателство позволява на малцинствата, които нямат компактно присъствие, да основават свои училища. Децата учат в унгарски или други училища, а тук идват един път седмично

да изучават български език и народознание – комплексен предмет, който включва история, география, история на общността, фолклор и обичаи, малцинствени права. Училището се издържа основно от унгарската държава, но получава и субсидия от МОН по Постановление 334 за училищата в чужбина.

Повечето деца са емоционално свързани с България. От училището организират екскурзии, посещават културни забележителности, манастири, някои имат роднини у нас.